

IN E M E N D A E S J E

De brûker, - toponymist, lexicograef, philofooch, histoaricus, of hwa ek, - fan myn Oudfriesche Oorkonden docht der goed oan, wol to bitinken, dat dêr mar inkelde emendaesjes yn foarkomme, mar dat der gâns in tal yn misse. De oarsaken sil ik mar ien fan neame: hiene de emendaesjes allegearre opnommen wurde sillen, dan hiene de boppesteanden nou to set west mei it 'biwurkjen' en útjaen, en net mei de stúdzje! Nou kin elk him mar oan it emendearjen sette; ik sels ek in bytsje mei.

Yn *Us Wurk* fan Gêrsmoanne 1952 wurdt frege nei 'a withrin', en dêr wurde as andert trije mooglikheden steld. Mei myn bitinken jowt de trêdde it rjochte. *Withrin* is in toponym en moat emendearre wurde ta *Withrum*. Yn de foarm *Wydrum* komt it inkelde kearen foar yn de Oorkonden!

1. Yn O I. 21, anno 1417, liket it al it oannimlikst, dat wy mei in toponym to dwaen hawwe. Dêr wurdt kûd dien, 'dat Eteke broer Gossa sester a *withrin* racht hat Sirdisma gued a Berdawird.... da abt to Clercomp op da euga bede', dy't hjiryn bistiet, dat 'wi abbet vors. heer weer reka scillath I alden scild this jers, abt efter abt, alsa longe so hio liwath'. De kopiïst is S.A. Gabbema. In fortsjinstlik man, dy't ús mannich Aldfrysk stik oerlevere hat, mar dy't wy neirekkenje moatte. *Withrin* soe in forlêzing of forskriuwing wêze kinne, mar de measte kâns is der, dat it in forkeard oploste ofkoarting is foar *Withrim* of *Withrum*, in gefal dat net op him sels stiet. Hwa't dy misse set dien hat? Tinkelik Gabbema. Of it moast wêze, dat syn foarbyld ek in kopy wie, dêr't de foarm op *-in* al yn foarkaem. Dit liket my lykwols ta, minder wierskyn to hawwen. *Withrum* soe dan net al to fier lizze kinne fan Berdawird (= Birdaerd), dêr't Sirdisma gued leit, of fan Hallim (Hallum), dêr't Liuwa as persona stiet, de man dy't it stik segelt.

Dit allegearre hat fansels forlet fan bifestiging. En dy fine wy yn it folgjende.

2. Yn O I. 82, in origineel fan 1441, wikselte Abela Maynnga lân mei it konvint to Klaerkamp 'in *Wydrumma* hammerk in Thyalsma land'. It stik hat in dorso mei hwat jonger hân: 'Abele Maynnga *Wydrum*'. De persona, 'her Ecka tho Steense' (Stiens), segelt; 'Rypka to Beteghum' (= Bitgum) is ek tsjûge.

3. Yn O I. 86, in origineel ek fan 1441, in bifestiging fan O I. 82, wurdt in dorso wer neamd 'Abela Maynnga *Wydrum*'. Her Johannes 'persona tho Tonawerth' (= Ternaerd) segelt.

4. In ein fierder op 'e glead bringt ús O I. 536, in origineel fan 1508. Goffe Douwes Abbinge to Stiens (Stiens) en Abbe Douwes fan Tears (Terns) wikselje lânnen. Fan Goffe: 'trya pondameta siedlanden, lydzende op *Wydrumma* hemryck to *Steenss*' (= Stiens), tsjin fan Abbe: 'aeck trija pondameta siedlanden, lydzende wp *Wydrumma* hemrick to *Steenss*'. En 'her Diricus sacrista to *Steenss*' segelt.

5. En dan fine wy yn O II. 248, in kopy fan 1511, it testamint fan de-

selde Goffe Douwe sn. Abbinge fan Stiens. Wy lêze û.m.: 'Int aerst soe willer dae twae kijnen to alss Dowe ende Take dijrer bij Rijnthien hath dat gued to dier nu tertijd Hoyte Buwe zoen op wennet in *Wijdrame* bwren'.

Dit is ús materiael, en it is wol aerlich foldwaende. Yn de dorso-opskriften fan de boppeneamde nûmers 2 en 3 is fan *Wydrum* de útgong -um ek ôfkoarte. Dat dy ôfkoarting goed oplost is, docht bliken út *Wydrumma* hemrik (de earste *m* is dêryn ôfkoarte), en *Wijdrame* buorren yn de nûmers 4 en 5. Wy kinne mei wissichheit fêststelle, dat der in toponym *Wydrum* west hat, en dat *Withrin* yn nûmer ien emendearre wurde kin yn *Withrim* of *Withrum*. De *th*, dy't *d* wurdt, is gjin biswier.

Ik sei: west hat. Hwant it toponym liket yn onbrûk rekke to wêzen. Soks komt mear foar. Wy kinne fan *Wydrum* ek de lizzing moai krekt fêststelle: nûmer 4 pleatst it 'to Steenss'. It blykt, dat it diel útmakket fan de -um-rige: Jelsum, Koarnjum, Britsum, (*Wydrum*), Feinsum, Hijum, Hallum, Jousum(buorren), Marum, Ytsum(buorren). Dizze eastlike rige lâns de âlde Middelsé leit Noard fan Ljouwert; nei it Suden lizze Goutum, Techum, Swichum, ensf. Lâns de oare, westlike, kant leit ek in rige: Berltsum, (*Tutingum*), Bitgum, Ingelum, Franjum(buorren), Marsum, ensf. It is bikend, dat *Tutingum*, - nou ek net mear bikend; men hat der it sleauwe 'Utgong' fan meitsje wollen: sj. De Pompeblêdden XX, side 128-, ûnderdiel wurden is fan Berltsum. Sa soe it eardere *Wydrum* - 'to Steenss',- nou ûnderdiel wêze kinne fan Stiens. Mûlk fine wy dêr nochris hwat mear oer.

Mei ik by einbislút myn wurdearring útsprekke foar 'Us Werk'? En myn tank?

P. Sipma.